
Stát platí špatné vědce

Stát platí špatné vědce

V české vědě se nebývale plýtvá penězi. Při rozdělování financí na výzkum totiž panuje takový chaos, jenž dovoluje roky přežívat na státní podpoře i vědcům a univerzitním profesorům, kteří nemají žádné výsledky.

Od roku 1998 do roku 2003 vláda poskytla vědcům téměř 70 miliard korun, z nichž se však 25 miliard utratilo za projekty, které nepřinesly jediný objev, vědecký článek, citaci nebo patent. Vyplývá to z analýzy Rady pro výzkum a vývoj, kterou mají HN k dispozici.

Tak například Institut výchovy a bezpečnosti práce dostal od státu na výzkum v minulých letech téměř 600 tisíc korun. Podle statistik z loňského roku ale nevykázal žádné výsledky. »Jsem ve vedení krátce, ale o ničem takovém nevím.

Možná je to administrativní chyba,« říká ředitelka institutu Vlasta Kubenová.

Jen dvacet procent vědeckých projektů je úspěšných na mezinárodní úrovni. »Zbytek je průměr a dalších dvacet procent je naprosto neefektivní vědecká práce bez výstupů v mezinárodních publikacích či patentů,« vysvětluje Marek Blažka, sekretář Rady pro výzkum a vývoj. Pro srovnání: v USA či Japonsku uspějí na mezinárodní úrovni až se 70 procenty vědeckých výzkumů.

Podle Blažky se už nyní podařilo tento velký únik peněz zhruba osmkrát snížit, stále to však nestačí. »U vědy samozřejmě nelze očekávat vždy stoprocentní výsledky, ale takové plýtvání není možné.«

Nejhůře dopadly podle analýzy projekty, na které rozdělovala peníze ministerstva dopravy a práce. Nejlépe naopak investovalo do nových objevů ministerstvo školství. »Ty výsledky jsou ale relativní, protože resorty z peněz na vědu doladují také svoje rozpočty,« upozorňuje Blažka.

I proto by se do tří let měly peníze na vědu rozdělovat jinak. Investice - letos necelých 23 miliard korun - už nepůjdou přes 22 kapitol státního rozpočtu, ale rozděloval by je případně jeden úřad, ministerstvo pro vysoké školy a vědu.

Podle nových pravidel dostanou peníze jen úspěšní. »Ze třiceti miliard by zřejmě dostaly za tři roky polovinu peněz ústavy, které mají výsledky. Zbytek by šel na nápady,« říká člen Rady pro výzkum a vývoj Jan Zrzavý. Projekty by procházely větší kontrolou. »Chceme za neúspěchy postihovat konkrétní vědce. Tři roky by si nemohli požádat o peníze,« míní Blažka.

Vývoj a úroveň vědy v každé zemi se posuzuje podle počtu citací z výzkumů ve vědeckých časopisech. A právě v tom čeští vědci za zahraniční světovou špičkou zaostávají.

Zatímco v Dánsku je počet citací na tisíc obyvatel v průměru 9,77, v USA 5,9, v Maďarsku 1,77, Česko má jen 1,59. Hůře na tom jsou už jen Slováci a Poláci.

»U nás máme pocit, že stačí napsat z výzkumu jednu regionální publikaci a projekt je úspěšně zakončen. V dalších letech ale budeme peníze rozdělovat podle mezinárodních citací nebo podle patentů,« říká Jan Zrzavý, člen rady vlády pro vědu a výzkum. Ve světové databázi, která sleduje na 104 vědních oborů, nejsou v polovině disciplín čeští vědci citovaní téměř vůbec. Týká se to především humanitních věd. Naopak nejcitovanější jsou výzkumy českých lékařů.

»Trpíme izolovaností ještě z dob minulého režimu. Bude nám trvat i deset let, než nás začne svět uznávat,« myslí si parazitolog Jaroslav Flégr z Přírodovědecké fakulty UK. Problém přiznává i předseda Akademie věd Václav Pačes.

»Je pravda, že na tom nejsme zrovna nejlépe. To musíme brzy změnit, abychom se do světové špičky dostali. Peníze by měly jít více těm, kteří odvádějí výsledky.« Mnohem hůře oproti svým kolegům z vyspělých evropských států a USA vycházejí čeští vědci také v počtu přihlášených patentů. Česko si před dvěma lety u Evropského patentového úřadu přihlásilo jen 73 objevů, v Německu odevzdali vědci přes 23 tisíc přihlášek.